

Schaf het GPMI af , investeer in een kwaliteitsvolle sociale begeleiding

Sinds 1 november 2016 is het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI) verplicht voor iedereen die een leefloon aanvraagt. De federale overheid stelt dat deze maatregel toelaat dat personen zich duurzaam opnieuw integreren in de maatschappij en de weg naar werk terug vinden. Nochtans stapelen de studies¹² die zich vragen stellen bij het nut en de doeltreffendheid van het GPMI, zich op.

Ondertussen zien tal van (middenveld)organisaties dat het GPMI zijn doel in de praktijk voorbij schiet. Maatschappelijke integratie vereist een begeleidende aanpak op maat, veeleer dan controles en straffen. In de praktijk blijkt dat de voorwaarden en het risico op sancties die het GPMI-contract aan het leefloon koppelt, meer problemen veroorzaken dan oplossen. Daarom hebben Samenlevingsopbouw, SAM vzw, Belgisch Netwerk tegen Armoede, La Lique des Droits Humains, De Link vzw, Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk werkers, CSC – ACV-Puls, Réseau Walon contre La Pauvreté, Adas – Front Commun SDF en LST zich verenigd in het Platform GPMI.

Het Platform GPMI is een coalitie tussen enerzijds armoedebestrijdingsorganisaties, en anderzijds vakbonden en beroepsverenigingen van maatschappelijk werkers in OCMW's. De kracht van dit samenwerkingsverband is dat het beide perspectieven in beeld brengt. Daarbij valt op dat het GPMI geen twistdossier is tussen maatschappelijk werkers en leefloongerechtigden. Beide partijen willen het GPMI weg.

Met dit dossier geeft het Platform eerst een kort antwoord op de vraag wat het GPMI precies is. Vervolgens doet het beide perspectieven, van leefloongerechtigden en maatschappelijk werkers in de OCMW's, uit de doeken. Tenslotte toont het dossier ons alternatief voor de huidige situatie die bij iedereen voor frustratie zorgt. Het is een pleidooi de afschaffing van het GPMI en voor investeringen in een kwaliteitsvolle sociale begeleiding gebaseerd op vertrouwen en gelijkwaardigheid tussen leefloongerechtigden en hun maatschappelijk werkers.. .

Wat is het GPMI?

Eenvoudigweg gezegd is het Geïndividualiseerde Project Maatschappelijke Integratie, kortweg GPMI, het contract dat de meeste leefloonaanvragers moeten ondertekenen van zodra ze hun uitkering ontvangen. Maar wat is de politiek-juridische achtergrond van dit instrument, en hoeveel van deze contracten worden er ondertekend?

Politiek-juridische Achtergrond

In 2002 verving de toenmalige minister voor Maatschappelijke Integratie minister Johan Vande Lanotte het bestaansminimum door het leefloon. De Recht op Maatschappelijke Integratie-wet³ nam een groot deel van de oude wet op het bestaansminimum over, maar ze gaf de OCMW 's ook een opdracht die verder ging dan eenvoudigweg financiële bijstand. Zo verplichte de RMI-wet de OCMW 's om met al hun leefloongerechtigden jonger dan 25, een integratiecontract af te sluiten. Ondanks

---

¹ Méhauzen L., Depauw J., Franssen A. & Driessens K. (2015) 'Het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie. Een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW's, Brussel: POD Maatschappelijke integratie, 144 p.

² BAPN (2021) 'Het GPMI: te veel uitsluiting, te weinig begeleiding', Schaarbeek: BAPN

³ WET van 26 mei 2002 betreffende het Recht op Maatschappelijke Integratie, *Belgisch Staatsblad*, 26 mei 2002

een kritisch vooronderzoek⁴ door de Karel de Grote Hogeschool en de Universit  Saint Louis besliste minister Willy Borsus in 2016 om de wet aan te passen. Een van de verandering was de omvorming van het integratiecontract tot een ‘Geindividualiseerd Project Maatschappelijke Integratie’ (GPMI).

Het GPMI is een contract dat het OCMW sluit met mensen die een leefloon aanvragen. In dat contract engageert

- de persoon die hulp zoekt, zich ertoe om stappen te zetten om zelf zijn situatie te verbeteren, bijvoorbeeld een opleiding volgen, een woonst zoeken of een plan opstellen om zijn schulden af te betalen.
- het OCMW zich om de aanvrager te begeleiden. Daarbij moet het toekijken “op een correcte evenredige verhouding tussen de eisen die aan de betrokkene worden gesteld en de toegekende hulp.”

Hoeveel GPMI’s zijn er?

Over hoeveel mensen gaat het eigenlijk? Hiervoor maken we gebruik van de statistieken van de POD Maatschappelijke Integratie (POD Mi).⁵

Tabel 1: Aantal GPMI’s in 2020 naar regio, geslacht, leeftijd en huishoudtype

	2020
Totaal	106.200
Regio	
Vlaanderen	35.829
Brussel	19.957
Wallonië	50.675
Geslacht	
Man	52.253
Vrouw	53.947
Leeftijd	
-25 jaar	52.660
25-34 jaar	24.763
35-49 jaar	20.474
50-64 jaar	7.881
65 jaar en ouder	422
Huishoudtype	
Samenwonend	44.551
Alleenstaand	42.083
Met gezin ten laste	26.759

⁴ Franssen A., Driessens K. (2015) ‘Het Geindividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI). Een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW’s’, Antwerpen/Brussel: Karel de Grote Hogeschool/Universit  Saint-Louis, 144 p.

⁵ <https://stat.mi-is.be/nl/>

Bron: POD Maatschappelijke Integratie

In 2020 hadden maar liefst 106.200 mensen een GPMI. Opvallend daarbij is dat het Waals gewest goed is voor bijna de helft van die contracten, het Brussels Gewest voor ongeveer een vijfde. Het aantal GPMI's naar geslacht is gelijk verdeeld. Vrouwen hebben in 2020 net iets vaker een GPMI. Als we de verdeling naar leeftijd erbij nemen, valt op dat het vooral jongeren zijn die een GPMI hebben. De -25 jarigen zijn goed voor bijna de helft van de contracten. Hoe ouder de leeftijdscategorie, hoe lager het aantal GPMI's. Tenslotte toont de tabel een oververtegenwoordiging van het aantal alleenstaanden met een GPMI. Deze categorie telt bijna evenveel GPMI's als de samenwonenden.

Hoe ervaren leefloongerechtigden het GPMI?

Van de overheid krijgen leefloongerechtigden te horen dat het GPMI een traject is dat hen op hun maat moet helpen om zelfredzamer te worden en meer greep te krijgen op hun leven. Ze mogen al hun wensen, verwachtingen en behoeften op tafel leggen. Vervolgens bekijken ze samen met hun maatschappelijk werker wat het OCMW daarbij voor hen kan betekenen. Het GPMI als emanciperingsinstrument dus. Jammer genoeg hoort het Platform GPMI over heel Vlaanderen, Wallonië en Brussel steeds vaker verontrustende verhalen die dit ideaal tegenspreken. De officiële boodschap over het GPMI strookt vaak niet met de realiteit.

Voor dit deel halen we de mosterd bij getuigenissen van mensen die we in onze projecten tegenkomen en bij twee documenten: de basistekst van het Platform GPMI⁶ en een dossier over het GPMI van het Belgisch Netwerk tegen Armoede (BAPN)⁷. Dit laatste document baseert zich ook op de bemerkingen die de inspecteurs van de POD MI schreven in hun inspectieverslagen over de werkwijze in de door hun gecontroleerde OCMW's.

In dit deel presenteren we vijf problemen die de mensen aangeven. De eerste drie zijn te situeren binnen de uitgangspunten van het GPMI. De laatste twee bij de inhoud en de uitwerking van de documenten

Het GPMI is geen contract

De machtsongelijkheid tussen het OCMW en leefloonaanvrager is te groot om van een echt contract te spreken. Het vooronderzoek van Karel De Grote Hogeschool en Universiteit Saint Louis merkte die machtsongelijkheid al op.⁸ Het leefloon is het laatste vangnet in ons sociaal bestel. Wie ook deze uitkering misloopt, zit zonder inkomen. Die dreiging maakt dat de aanvragers volledig afhankelijk zijn van het OCMW. Ze kunnen het zich niet permitteren om de hen opgelegde voorwaarden naast zich neer te leggen.

Bovendien weten heel wat leefloongerechtigden niet dat ze een GPMI hebben ondertekend of begrijpen ze niet goed wat ze ondertekend hebben, bijvoorbeeld omdat de taal te moeilijk was⁹. Dit

---

⁶ Platform GPMI (2019) 'GPMI duwt mensen dieper in de armoede. Naar een aanpak die wel werkt', Brussel: Platform GPMI, 5 p.

⁷ BAPN (2021) 'Het GPMI: te veel uitsluiting, te weinig begeleiding', Schaarbeek: BAPN, 49 p.

⁸ Franssen A., Driessens K. (2015) 'Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI). Een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW's', Antwerpen/Brussel: Karel de Grote Hogeschool/Universiteit Saint-Louis, p. 72

⁹ Zie getuigenis van Jennifer in Bijlage 1

is extra wrang omdat er tegenover niet-naleving de sanctie staat dat ze (voor een tijd) zonder inkomen gezet worden.

Sancties maken de zaak erger

Aangezien veel gerechtigden onvoldoende geïnformeerd zijn over de inhoud of zelfs niet weten dat ze iets ondertekend hebben, zorgt het GPMI ervoor dat mensen gesanctioneerd dreigen te worden zonder dat ze moedwillig iets verkeerd doen. Bovendien geeft de POD Maatschappelijke Integratie aan dat er grote individuele verschillen bestaan tussen het evaluatiebeleid van OCMW's ... en zelfs dat de maatschappelijk werkers door de hoge werkdruk geregeld fouten maken!¹⁰ Er gaat te veel toevalligheid gepaard met dit instrument om iets dermate drastisch te doen als mensen zonder inkomen zetten.

'Sancties motiveren mensen om sneller aan het werk te gaan', luidt de gedachte achter deze strenge aanpak. Maar dat blijkt niet te kloppen. Talloze onderzoeken¹¹ vinden geen aantoonbaar verband tussen 'repressieve' handhaving en naleving. Een aanhoudende harde opstelling bij een grote groep welwillende uitkeringsgerechtigden vergroot bovendien de kloof tussen burgers en uitvoeringsinstanties en kan ertoe leiden dat uitkeringsgerechtigden op termijn de regels niet beter maar juist slechter gaan naleven¹².

Het is opvallend dat zelfs buurlanden, als Duitsland¹³ en Nederland¹⁴, die bekend staan om hunal te repressieve aanpak, van deze methode afstappen omdat niet bewezen is dat ze werkt

Het GPMI legt de schuld van maatschappelijke problemen bij het individu

Bij het GPMI sluit de overheid een contract af met een individuele leefloongerechtigde. Deze laatste moet stappen zetten in zijn maatschappelijke integratie. Maar meestal zijn het niet zijn individuele keuzes die deze integratie in de weg staan, maar wel structurele drempels. Het is net de verantwoordelijkheid van de overheid om die structurele oorzaken weg te nemen. Op die manier individualiseren maatregelen als het GPMI maatschappelijke problemen.

We illustreren met een voorbeeld Een leefloongerechtigde in een grootstad krijgt als voorwaarde in zijn GPMI ingeschreven dat hij 'een meer kwaliteitsvolle woning moet vinden, aangepast aan "zijn gezinssamenstelling"'. Gezien het grote tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen, zeker voor grote gezinnen, is dit een quasi onmogelijke opdracht. Dat het aantal maatregelen dat de stad ondertussen neemt om deze wooncrisis aan te pakken ver onder de maat ligt, maakt het extra wrang.

---

¹⁰ BAPN (2021) 'Het GPMI: te veel uitsluiting, te weinig begeleiding', Schaarbeek: BAPN, p. 22

¹¹ Hertogh M. e.a. (2018) 'Slimme handhaving. Een empirisch onderzoek naar handhaving en naleving van de sociale zekerheidswetgeving', Den Haag: Boom Juridisch, 131

¹² Nicaise I (2018) (Uitkeringen voor langdurig werklozen moeten omhoog, niet omlaag' geraadpleegd op 21 januari 2019 - <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/14/uitkeringen-voor-langdurig-werklozen-moeten-omhoog-niet-omlaag/>

¹³ https://www.standaard.be/cnt/dmf20191105_04702599

¹⁴ SCP (2019)) 'Eindevaluatie van de participatiewet', Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 288 p.

Inbreuk op de persoonlijke levenssfeer¹⁵

De reikwijdte van de voorwaarden die in een GPMI opgenomen kunnen worden, is onbeperkt. De wet voorziet hier geen afbakening van het aantal domeinen. In de GPMI's die we onder ogen kregen, varieert dit van aanwezigheid op (vrijwillige) taalactiviteiten, over de schoolresultaten van de kinderen, tot de verplichting om peuters naar de crèche te brengen. Een OCMW kwam in dit kader zelfs in de media omdat het een verplicht gebruik van anticonceptie in het begeleidingstraject wilden laten zetten.

Niet op maat

Maatwerk is één van de theoretische uitgangspunten van het GPMI. Daar is het Platform grote voorstander van. Jammer genoeg blijkt uit de getuigenissen, uit de evaluatierapporten van de POD MI en ook uit de antwoorden van de maatschappelijk werkers (zie onder) dat OCMW's vaak van standaardformulieren gebruik maken. Er wordt weinig rekening gehouden met wat de leefloongerechtigde ziet zitten. Bovendien – zo blijkt ook uit de inspectieverslagen van de POD MI - nemen OCMW's te vaak weinig (begeleidings)engagementen op. Het instrument schiet zijn doel voorbij.

Hoe kijken maatschappelijk werkers van de OCMW's naar het GPMI?

De maatschappelijk werkers van de OCMW's geven al jaren aan dat hun caseload veel te zwaar is. In sommige OCMW's is de werkdruk zo hoog dat elke maatschappelijk werker er tot 95 dossiers moet behandelen. Uit onderzoek in opdracht van de POD Maatschappelijke integratie blijkt dat maar liefst 41 procent van de arbeidstijd wordt gependeed aan administratie en 'slechts' 20,9 procent aan rechtstreeks cliëntcontact.¹⁶

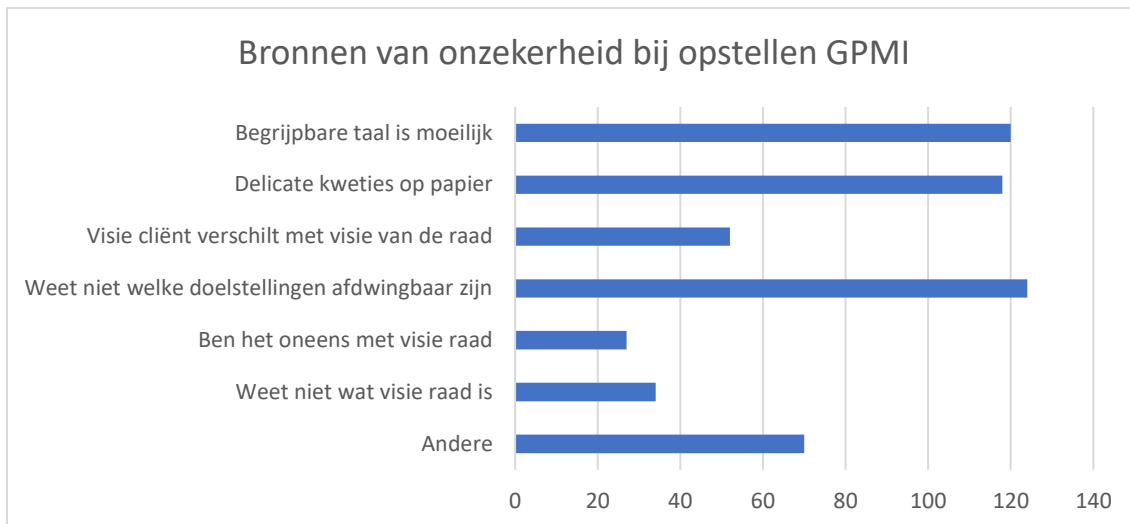
Om een zicht te krijgen op hoe maatschappelijk werkers werkelijk naar het GPMI kijken en hoe ze het concreet gebruiken, stelde het platform GPMI een online bevraging op en legde deze voor aan maatschappelijk werkers in OCMW's in Vlaanderen, Brussel en Wallonië verstuurd. 482 mensen hebben dit ingevuld waarvan 82 procent eerstelijns werkers. Deze bevraging heeft geen wetenschappelijke pretentie, maar geeft wel een algemeen beeld.

Figuur 1: Redenen om zich onzeker te voelen bij opstellen GPMI

---

¹⁵ BAPN (2021) 'Het GPMI: te veel uitsluiting, te weinig begeleiding', Schaarbeek: BAPN, p. 28

¹⁶ PROBIS Consulting (2014) 'Werklastmeting sociale diensten' in opdracht van POD Maatschappelijke Integratie, Geel: PROBIS Group, p.98

Bron: Eigen bevraging

92 procent van hen stelt mee GPMI-contracten op. Nochtans zegt 291 respondenten (60 procent) zich daar soms onzeker bij te voelen. Redenen daarvoor zijn (figuur 1): niet weten welke doelstellingen afdwingbaar zijn (124 respondenten), moeite hebben met begrijpelijke taal te hanteren (120 respondenten) en het feit dat er erg delicate kwesties op papier gezet worden (118 respondenten). Bijna 1 op 5 (17.7 procent) respondenten geeft ook aan methodisch noch inhoudelijk ondersteuning te krijgen bij het opstellen van GPMI's.

Figuur 2: Percentage respondenten dat aangeeft andere voorwaarden op te nemen dan de wettelijke voorwaarden die aan het leefloon gekoppeld zijn

Bron: Eigen bevraging

Figuur 2 toont dat 83 procent van de respondenten aangeeft dat doelen opgenomen worden ruimer gaan dan de wettelijke voorwaarden die aan het leefloon gekoppeld zijn: verblijf, leeftijd, identiteit, onvoldoende bestaansmiddelen, rechten niet uitputten, werkbereidheid/ziekte/billijkheid. Het GPMI is de weerslag van de in wederzijds overleg gemaakte afspraken tussen betrokkene en het OCMW waarbij de engagementen van beide partijen worden vastgelegd. Alhoewel het OCMW gemotiveerd een aantal zaken mag opnemen gaat het niet om een eenzijdig opleggen van voorwaarden. Redelijkheid moet steeds het uitgangspunt zijn. Extra voorwaarden die niet gelinkt kunnen worden aan een wettelijke voorwaarde mogen niet opgenomen worden. Het gaat in feite om een verfijnde toepassing van de wettelijke voorwaarden, meer concreet toegespitst op concrete doelstellingen. zo

kan bijvoorbeeld het werken aan de schuldenproblematiek kaderen in een concrete aanpak wat de vierde voorwaarde (onvoldoende bestaansmiddelen) betreft. Concreet kan er dus een sanctie genomen worden indien betrokkene de in het GPMI gemaakte afspraken niet naleeft, en dit na aanmaning. Ook de inspectieverslagen van de POD MI raken trouwens problemen op dit vlak aan.¹⁷

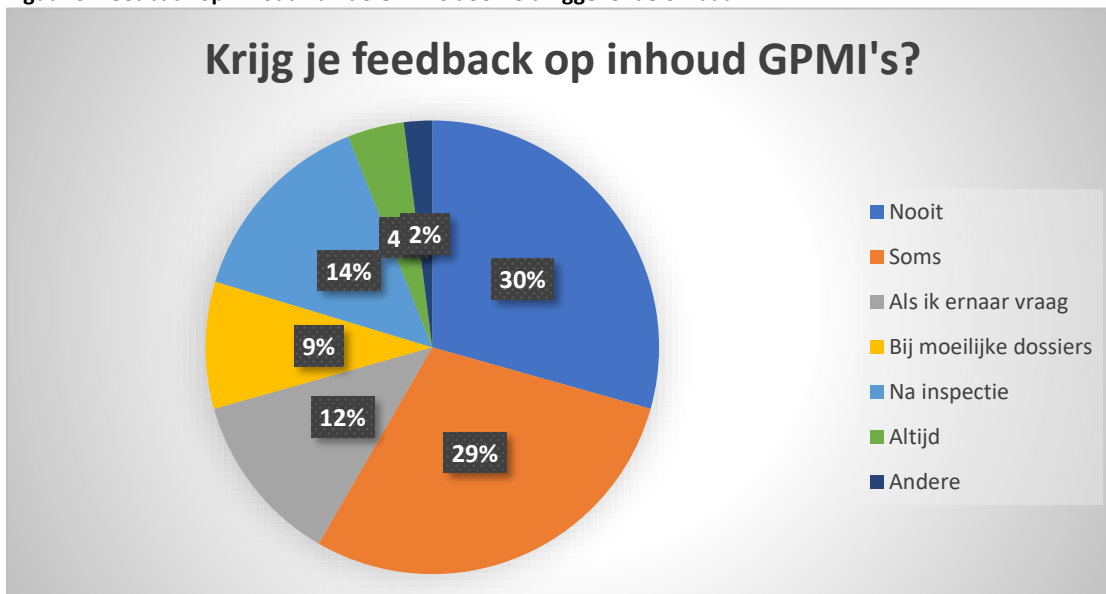
¹⁷ BAPN (2021) 'GPMI: veel uitsluiting, weinig begeleiding', Schaarbeek: BAPN, p.34-37

Figuur 2: Percentage respondentent dat aangeeft soms een leefloon te schorsen omwille van niet nageleefde doelstellingen uit het GPMI, zonder dat er een link is met een wettelijke voorwaarde.

Uiteindelijk geeft ruim 20 procent van de respondenten aan dat ze sancties opleggen omwille van niet nageleefde doelstellingen uit het GPMI, zonder dat er een link is met een wettelijke voorwaarde

Figuur 3: Feedback op inhoud van de GPMI's door leidinggevende of raad

Bron: Eigen bevraging

Zorgwekkend hierbij is dat zoals Figuur 3 aangeeft bijna 59 procent van de respondenten aangeeft nooit of slechts soms spontaan feedback te krijgen op de inhoud van de GPMI's, die ze opstellen.

Toch blijkt het GPMI een zeker draagvlak te hebben bij de maatschappelijk werkers. We legden hen enkele stellingen voor waar ze aan de hand van een schaal op konden antwoorden. 1. stond voor helemaal niet akkoord en 5. voor helemaal akkoord.

Een kleine meerderheid is het eens met de stelling "Het GPMI contract biedt een kader om cliënten gestructureerd en transparant op te volgen" (gemiddelde score van 2.96), een meerderheid die stijgt

als het over sanctioneren gaat. De stelling 'Het GPMI contract biedt een kader om cliënten gestructureerd en transparant te sanctioneren' schaalte gemiddeld 3.17 punten.

Hoewel het draagvlak er wel is, vermoeden we dat het niet groot is. Een significante minderheid is het niet eens met de argumentatie achter het GPMI. Op de stelling "Een GPMI is een contract tussen twee partijen, die in vrijheid onderhandelen over de geformuleerde doelstellingen." geeft slechts een kleine meerderheid (2.87 punten) aan akkoord te zijn. Die meerderheid daalt nog (2.82 punten) op de stelling 'De meerderheid van mijn cliënten zijn in staat om te begrijpen wat een GPMI contract is en wat de gevolgen kunnen zijn als ze het niet naleven.' De Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk werkers stelt hierbij terecht de vraag of het in deze gevallen wel deontologisch verantwoord is om mensen dit document te laten ondertekenen.

Op sommige punten doorprikken de respondenten het officiële discours. Zo krijgt de stelling 'Ik maak soms GPMI's op die volledig identiek zijn aan GPMI's van andere cliënten' een meerderheid (2.9 punten) achter zich. Helemaal zorgwekkend wordt het echter als blijkt dat een (kleine) meerderheid (2.53 punten) aangeeft GPMI's op te stellen omdat er financiering voor het OCMW aan verbonden is ('Ik stel ook niet noodzakelijke GPMI's op, omwille van de extra subsidiering die eraan verbonden is').¹⁸

Niet toevallig stelt de Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk werkers dat het GPMI een goedbedoeld instrument is dat zijn doel volledig voorbij schiet.¹⁹

Wat is ons alternatief?

Bovenstaande elementen leren ons dat er een kloof gaapt tussen het ideaal dat de overheid bij de invoering van het GPMI voorop had gesteld en de realiteit vandaag. Het verschil tussen droom en daad is zo groot dat we niet geloven in kleine aanpassingen.

Daarom pleit het Platform voor de afschaffing van het GPMI. Bovendien willen we investeringen in een kwaliteitsvolle sociale begeleiding gebaseerd op vertrouwen en gelijkwaardigheid tussen leefloongerechtigden en hun maatschappelijk werkers. Dit kan enkel werken als dit bij de leefloongerechtigde niet de dreiging van een sanctie inhoudt. Bovendien moeten de werkdruk bij maatschappelijk werkers in de OCMW's omlaag zodat zij de tijd hebben om op een empathische en versterkende manier met de mensen te werken.

Schaf het GPMI af

We vragen de afschaffing van het GPMI. De uitgangspunten achter dit systeem zijn fundamenteel fout. Daarom geloven we niet dat kleine aanpassingen een verschil kunnen maken. Armoede bestrijden vraagt een structurele aanpak van de ongelijkheden in de samenleving én garanties op basisrechten. We willen dat het systeem wordt aangepakt, niet het individu dat zich om welke reden

---

¹⁸ In regel subsidieert de federale overheid **55 procent** van elk regelmatig uitgekeerd leefloon. Sinds de hervorming van de Wet op het Recht op Maatschappelijke integratie in 2016 is ook de subsidiëring van de GPMI's gewijzigd. Nu bedraagt deze subsidie 10 procent van het bedrag van het toegekende leefloon en is bedoeld om de begeleidings- en activeringskosten te dekken. Nogal wat OCMW's trekken met deze nieuwe middelen nieuwe maatschappelijk werkers aan. Bij afschaffing van het GPMI zouden ze deze krachten verliezen.

¹⁹ Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk werkers (2021) 'De werkdruk bij OCMW-maatschappelijk werkers is (te) hoog!', Brussel: Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk Werkers, p. 22

ook in een precaire situatie bevindt. Daarom is het Platform GPMI gekant tegen een contract dat mensen kan uitsluiten van hun laatste vorm van inkomen.

Kwaliteitsvolle sociale begeleiding op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid

Een pleidooi voor de afschaffing van het GPMI is geen pleidooi tegen een sociale begeleiding, wel integendeel. Het platform pleit voor een forse investering in deze sociale begeleiding. Vandaag is de kwaliteit hiervan onvoldoende. Nochtans gaat het hier om een kerntaak van het OCMW. Niet voor niets stellen zowel artikel 23 van de grondwet als artikel 1 van de OCMW-wet dat iedereen het recht heeft om een menswaardig leven te leiden.

De grond- en mensenrechten moeten het leidende perspectief zijn in deze sociale begeleiding. Bovendien is het platform GPMI ervan overtuigd dat de basis van een kwaliteitsvolle begeleiding gelijkwaardigheid is en de vertrouwensband tussen leefloongerechtigden en maatschappelijk werker. Deze kan enkel bestaan als de begeleiding een samenwerking is waarbij de leefloongerechtigde aan het stuur zit. De dreiging van een sanctie aan de ene kant, en een te hoge werkdruk voor de professional aan de andere kant, vormen een onoverkomelijke op weg naar vertrouwen en gelijkwaardigheid.

Het inkomen van mensen blijft gevrijwaard

Mensen in armoede ervaren hulpverlening door het OCMW vaak als controle en bedreigend. Vertrouwen is de sleutel tot herstel. De dreiging op hun (al zeer beperkt) inkomen gekort te worden, zal dit vertrouwen niet herstellen, wel integendeel. Sancties werken niet om mensen terug op weg te helpen. Daarom pleit het Platform GPMI ervoor om de toekenning van het leefloon los te koppelen van een emancipatorisch begeleidingstraject.

Randvoorwaarden: herwaardering maatschappelijk werkers in het OCMW

Een afschaffing van het GPMI mag er niet toe leiden dat de financiering van de OCMW's erop achteruit gaat. Meer zelfs: een meer kwaliteitsvolle sociale begeleiding is enkel mogelijk als de werkdruk²⁰ van maatschappelijk werkers drastisch naar omlaag gaat.. Dit houdt in:

- een drastische daling van het aantal dossiers per maatschappelijk werker;
- tijd en ruimte voor maatschappelijk werkers om op een integrale en participatieve manier samen met de leefloongerechtigde de weg naar maatschappelijke integratie af te leggen. De basis zijn de wensen, behoeften en mogelijkheden van de persoon in kwestie ook als dit ingaat tegen de eis om dossiers op een gestandaardiseerde en kwantitatieve manier aan te pakken;
- meer tijd voor maatschappelijk werkers voor vorming en intervisie, zodat zij meer kunnen reflecteren en uitwisselen over hun aanpak met elkaar.

Dit zijn realistische eisen, ook in tijden van besparingen. Om te slagen zijn er namelijk niet noodzakelijk meer middelen nodig, maar wel een andere aanpak en visie.

---

²⁰ Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk werkers (2021) 'De werkdruk bij OCMW-maatschappelijk werkers is (te) hoog!', Brussel: Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk Werkers, 38 p.

Bijlage 1: Getuigenis Jennifer (Brussel)

“Alleen al die term al: Geïndividualiseerd Project Maatschappelijke Integratie. Wie verzint zoiets?”

Op mijn 23e ben ik alleen gaan wonen. Het was gedaan met mijn vriend. Op zich niet erg. Ik had een job en kon mijn huur betalen. Maar een ongeluk komt nooit alleen: een paar weken later kreeg ik te horen dat de het bedrijf waarvoor ik werkte moest herstructureren. ik was mijn werk kwijt ... en dus ook mijn inkomen.

Ik dacht dat ik op werkloosheid kon terugvallen, maar dat bleek niet het geval. Ik werkte al van mijn 18e, voornamelijk als hostess op evenementen zoals Batibouw of het Autosalon. Dat ging meestal met dagcontracten. Het bureaus belde me als ze een opdracht hadden,, maar het is natuurlijk niet heel het jaar Autosalon. Uiteindelijk bleek ik 9 dagen te weinig gewerkt te hebben om recht te hebben op een uitkering.

Er zat niets anders op dan naar het OCMW te stappen. Ik wou dat niet. Ik wilde niet dat de mensen dachten dat ik een profiteur was. Maar ik had geen ander optie. Bij het eerste contact met mijn maatschappelijk werkster heb ik aangegeven wat ik dacht dat ik nodig had. Ik heb mijn middelbaar niet afgemaakt, heb lang in de bijzonder jeugdzorg gezeten. Daarom vond ik het belangrijk dat ik terug naar school kon, en terug naar een psycholoog kon gaan. Maar zij had daar geen oor naar. Ik had de indruk dat ze eigenlijk geen tijd had om met mij te praten. ‘Ja, ja, dat doet er nu niet toe,’ zei ze elke keer als ik iets vertelde. ‘We moeten zien dat jij zo snel mogelijk aan het werk kan.’

Uiteindelijk mocht ik de opleiding tot ervaringsdeskundige volgen, op voorwaarde dat ik in de vakanties en de weekends zou werken. Ik ben naar de VDAB gestapt en elke job aangenomen die ze mij aanboden. Dat was heel zwaar. Ik miste geregeld lessen omdat ik moest werken. Mijn grote geluk was dat ze op school mijn situatie kenden en daar rekening mee wilden houden.

Bij de aanvraag van mijn leefloon heb ik een GPMI-contract ondertekent. Dat weet ik nu. Op de moment zelf snapte ik daar niets van. Als je niet lang naar school geweest bent, is heel die al die administratie heel erg moeilijk. De maatschappelijk werkster legde me ook niets. Ik moest een document tekenen om mijn geld te krijgen. Dat deed ik dan maar. Ik had dat inkomen nodig anders stond ik op straat

Achteraf heb ik gehoord dat het OCMW mij had moeten begeleiden, maar daar is nooit iets van gekomen. Mij controleren, dat deden ze des te meer. Constant moest ik papieren binnen brengen: loonfiches, studieresultaten ... elke week stond ik daar. Vaak waren dat pure pesterijen. Ik wist bijvoorbeeld van de school dat zij mijn rapport rechtstreeks naar het OCMW stuurden. Maar ik kon daar niets van zeggen. Mijn maatschappelijk werkster heeft me meer dan een keer duidelijk gemaakt dat als ik de voorwaarden van mijn GPMI niet naleefde, ze mijn leefloon zouden inhouden.

Ik had constant het gevoel dat ze me een profiteur vonden, ook al deed ik nog zo mijn best. Financieel was het een heel moeilijke periode, maar wat ik me nu nog herinner, is hoe dat wantrouwen van het OCMW mijn binnenkant opvrat.”